

ANCOM

Autoritatea Națională pentru Administrare
și Reglementare în Comunicații

DE REGLEMENTARE
ÎN COMUNICAȚII

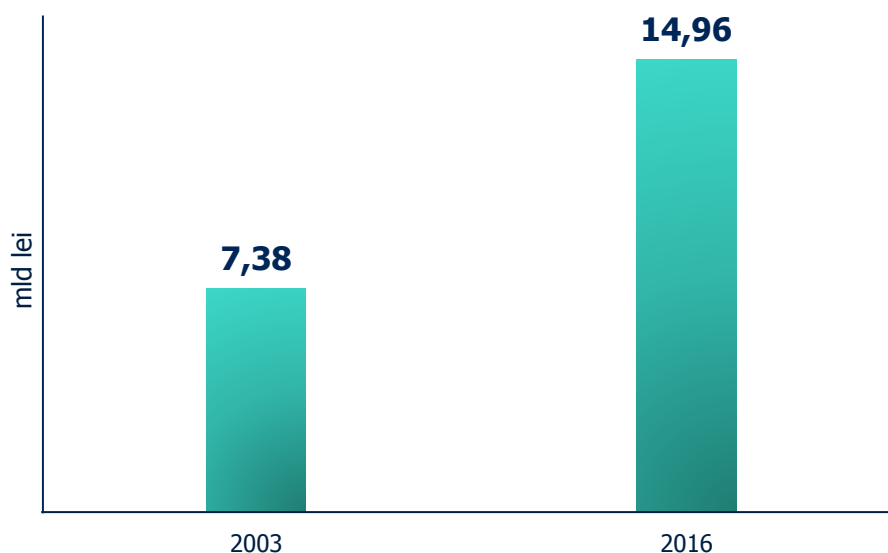
15 ani de reglementare a sectorului telecom din România

www.ancom.org.ro

Valoarea pieței telecom s-a dublat

În pofida oscilațiilor care au existat la nivelul economiei din România, valoarea pieței serviciilor de comunicații electronice s-a dublat în ultimii 15 ani, de la 7,38 miliarde lei, la nivelul anului 2003, la 14,96 miliarde lei în 2016.

Fig. 1. Valoarea pieței de servicii de comunicații electronice în perioada 2003 – 2016*

*cele mai recente date disponibile

Pentru o perioadă considerabilă, serviciile de voce au reprezentat motorul de creștere a veniturilor furnizorilor de comunicații, dar, în ultimii ani, creșterea veniturilor din piața de comunicații este susținută de internet, atât fix cât și mobil, în condițiile în care veniturile din serviciile de voce se află pe un trend descrescător.

Sectorul telecom continuă să dețină o contribuție importantă în PIB-ul României, atât în anul 2003, cât și în anul 2016, acesta reprezentând un procent important (3,9%, respectiv, 2%).

Un număr mare și variat de furnizori pe piață, în beneficiul furnizorilor

În cei 15 ani de la liberalizarea sectorului de comunicații electronice, structura pieței de servicii la puncte mobile a trecut prin schimbări importante: dacă în 2003 pe piață activau 4 operatori (Mobifon, Mobil Rom, Cosmorom, Telemobil), în prezent trei mari grupuri internaționale – Vodafone, Orange și Deutsche Telekom (care deține controlul, prin OTE, asupra a doi furnizori de servicii de telefonie – Telekom RC and Telekom RMC) – concurează alături de un operator local, RCS&RDS și de un operator virtual, Lycamobile.

După creșteri constante ale numărului de furnizori operaționali, segmentele de telefonie fixă, internet, retransmisie a programelor TV și servicii poștale au cunoscut un proces de consolidare în ultimii ani. Astfel, numărul de furnizori de servicii de comunicații electronice și servicii poștale activi la sfârșitul anului 2016 era de peste 1.100.

Concurență în beneficiul utilizatorilor

Pe piața de telefonie, Autoritatea a asigurat condiții concurențiale echitabile pentru operatori și o concurență sănătoasă prin reglementarea tarifelor de interconectare, un nivel mare al acestora fiind o barieră pentru apelurile între rețele diferite și pentru dezvoltarea unor noi concurenți. Tarifele de interconectare au înregistrat scăderi repetate și semnificative, în anii 2009, 2012, 2014. Cumulat, pentru cele 3 runde de scăderi, tarifele de interconectare pentru telefonie fixă au scăzut cu 80%, respectiv cu 90% pentru telefonie mobilă.

În demersul său de reglementare, Autoritatea a acționat de fiecare dată cu măsuri proporționale și adecvate, astfel că, atunci când condițiile pieței au impus (România fiind una din țările cu cea mai mare competiție la nivel de infrastructuri), la începutul anului 2016, a avut loc de-reglementarea completă a accesului la rețeaua fixă de buclă locală a operatorului fost monopolist – o premieră în Europa, România devenind astfel prima țară din Uniunea Europeană care elimină orice măsură de reglementare la nivelul infrastructurii de acces la utilizatorii finali, în vederea furnizării de servicii în bandă negarantată, având în vedere că s-a constatat că piața cu amănuntul funcționează în mod eficient prin forțe proprii.

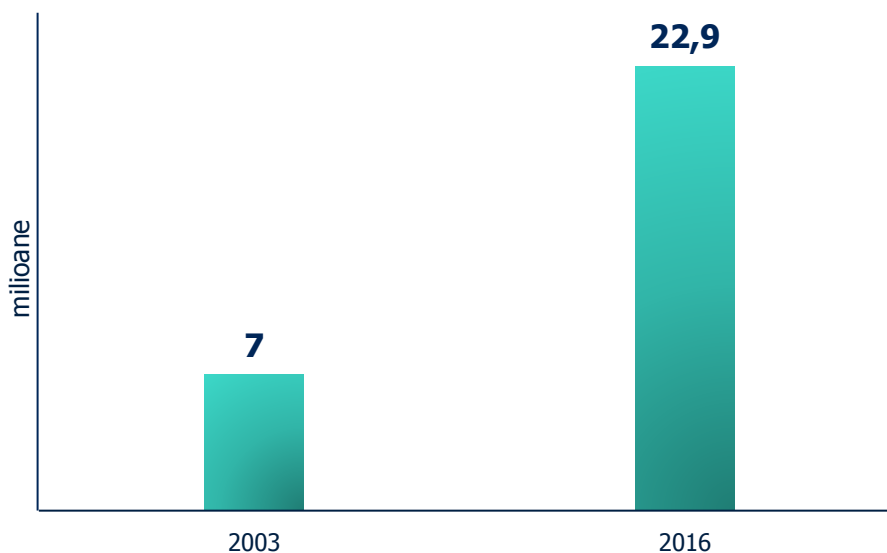

Utilizatori și conexiuni în creștere, pe aproape toate segmentele

În anul 2016, în România, erau raportate peste 27 de milioane de conexiuni de acces la servicii de telefonie fixă și mobilă, cu 137% mai mult decât cele 11,4 milioane înregistrate în anul 2003, creșterea fiind datorată telefoniei mobile.

Telefonia mobilă s-a extins rapid în România, anii 2001-2008 marcând creșteri spectaculoase în ceea ce privește numărul de utilizatori și cartele SIM aferente, însă odată ce numărul cartelelor SIM active a depășit populația României, a urmat o perioadă de stagnare sau chiar scădere, în favoarea utilizării mai accentuate a serviciilor bazate pe abonamente, în special ca urmare a eliminării barierelor de comunicare între rețele diferite (scăderea tarifelor de interconectare). Astfel, utilizatorii nu mai aveau nevoie de câte un telefon conectat în fiecare rețea. Numărul utilizatorilor de telefonie mobilă (cartele SIM active) se ridica la 22,9 milioane la sfârșitul lui 2016, de peste 3 ori mai mare decât în 2003, când se înregistrau 7 milioane de utilizatori.

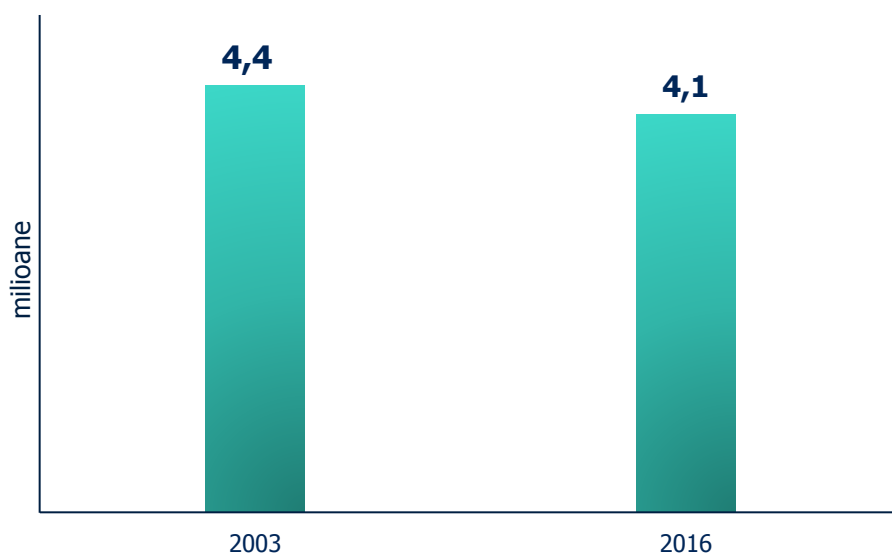
Fig. 2. Dinamica numărului de cartele SIM active de telefonie mobilă la nivel de populație la 31.12.2003 și, respectiv, 31.12.2016

Sursa: ANCOM, conform datelor raportate de furnizori

Pe fondul utilizării din ce în ce mai accentuate a telefoniei mobile și a serviciilor alternative prin intermediul unor aplicații prin internet, numărul de linii de telefonie fixă a scăzut cu 6% față de acum 15 ani, de la 4,4 milioane de linii de acces la finalul lui 2003, la 4,1 milioane de linii la finalul lui 2016. Un proces firesc în condițiile evoluției tehnologiilor.

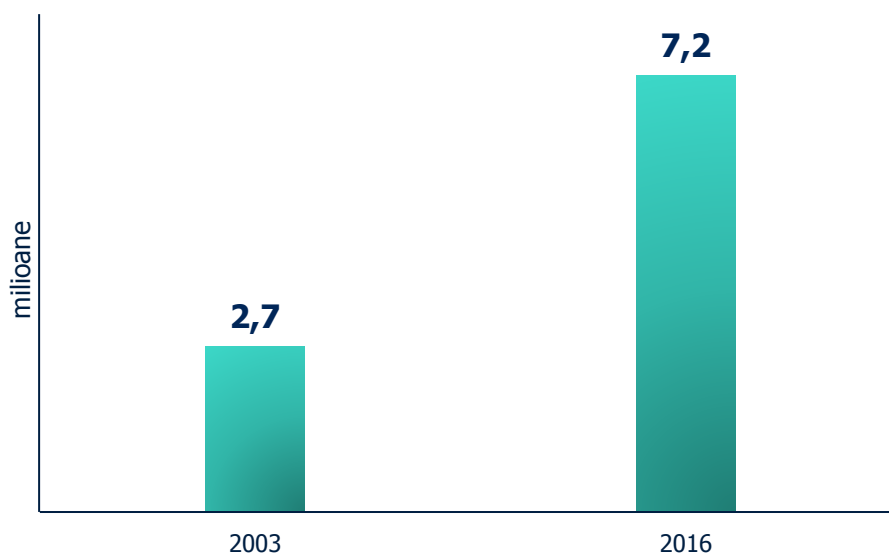
Fig. 3. Dinamica numărului de linii acces la serviciile de telefonie fixă la 31.12.2003 și, respectiv, 31.12.2016

Sursa: ANCOM, conform datelor raportate de furnizori

Pe de altă parte, numărul de abonați la servicii de retransmisie a programelor audiovizuale a crescut considerabil, de peste două ori și jumătate, de la 2,7 milioane abonați în 2003 la 7,2 milioane abonați la sfârșitul lui 2016, în special pe fondul apariției serviciilor prin tehnologia DTH (care a atras 2,4 milioane abonați până la 31 decembrie 2016, în special din mediul rural, unde, de regulă, dezvoltarea rețelelor de cablu este mai costisitoare).

Fig. 4. Numărul de abonați la serviciile de retransmisie a programelor TV la 31.12.2003 și, respectiv, 31.12.2016

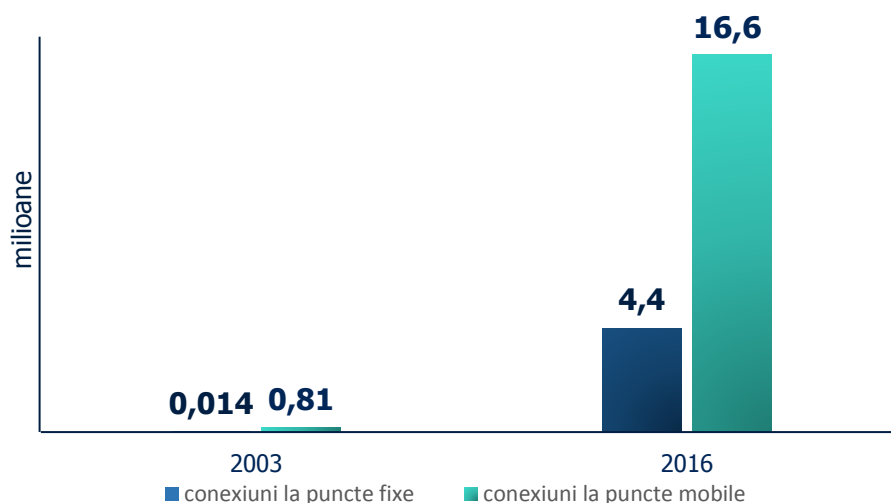

Sursa: ANCOM, conform datelor raportate de furnizori

O evoluție importantă a cunoscut internetul la puncte fixe. Numărul de conexiuni de acces fix la internet în bandă largă a crescut de la 14 mii, câte se raportau la sfârșitul anului 2003, la 4,4 milioane, la sfârșitul anului 2016. Structura numărului de conexiuni în funcție de tehnologia utilizată a cunoscut o schimbare majoră în această perioadă, la sfârșitul lui 2003 cablul coaxial având ponderea cea mai ridicată în numărul total de conexiuni fixe în bandă largă (36%), în timp ce la sfârșitul lui 2016, 94% dintre conexiuni erau realizate prin FTTx.

La rândul ei, prin introducerea noilor tehnologii mobile, structura conexiunilor active de acces la internet la puncte mobile a înregistrat modificări importante, astfel că, față de anul 2003 când toate conexiunile pentru acces la internet la puncte mobile (181 mii conexiuni) se realizau prin intermediul tehnologiilor HCSd și GPRS, în 2016, din totalul de 20,5 milioane conexiuni la puncte mobile, cele mai multe sunt furnizate prin tehnologiile 3G, 3G+ (15,9 mil.).

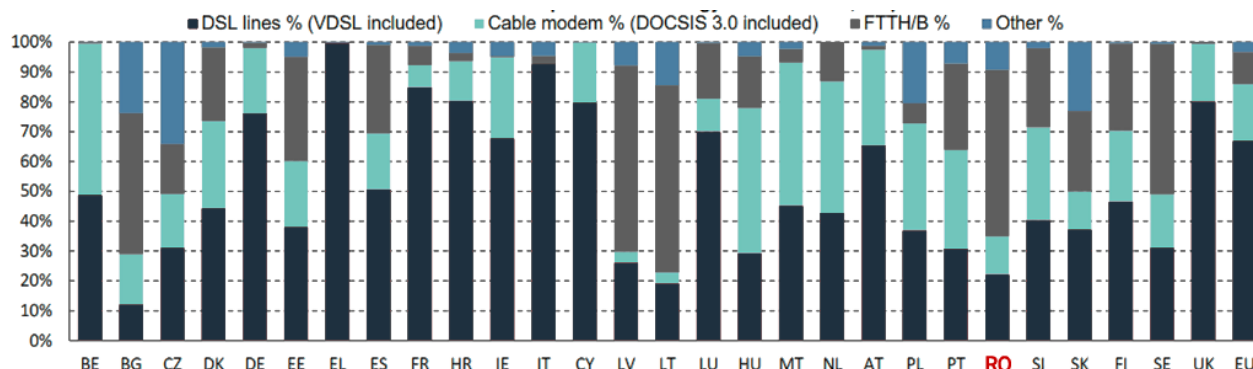
Fig. 5. Număr de conexiuni de acces la internet la puncte fixe și la puncte mobile la 31.12.2003 și, respectiv, 31.12.2016

Sursa: ANCOM, conform datelor raportate de furnizori

La finalul anului 2016, în România, conectarea la internet fix în bandă largă se făcea la rate mari și foarte mari ale vitezelor de transfer, folosind o infrastructură performantă care permite ca mai mult de jumătate dintre conexiunile fixe (55%) să atingă viteze best-effort de cel puțin 100Mbps, 34% viteze best-effort între 10Mbps și 100Mbps, doar 11% fiind conexiuni care permit viteze de 10Mbps sau mai mici. În acest context, statisticile europene de la jumătatea anului 2016 arătau că România se situează pe primul loc în UE în ceea ce privește numărul de conexiuni de mare viteză.

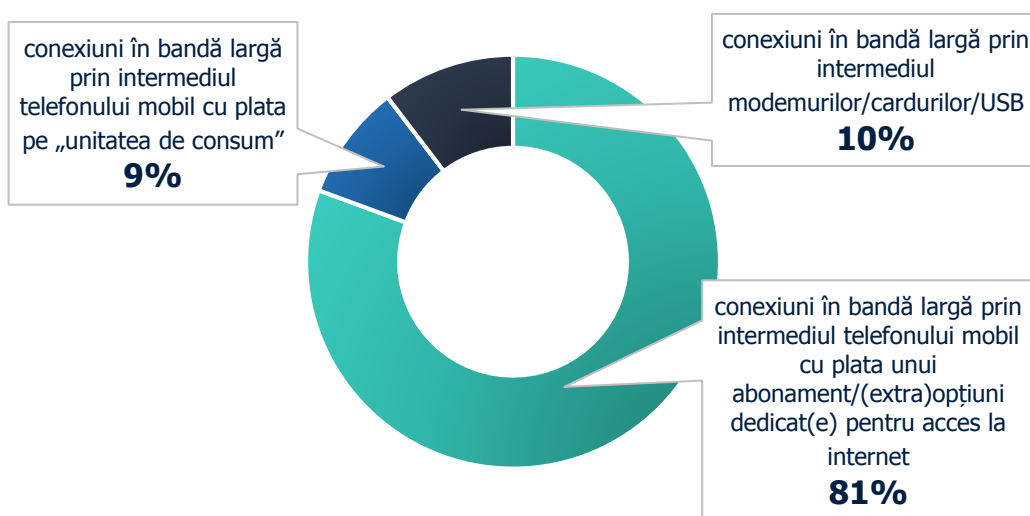
Fig. 6. Structura conexiunilor de internet în bandă largă la puncte fixe din țările UE, în funcție de viteză, la 30 iunie 2016

Sursa: 2017 Digital Agenda Scoreboard

Un procent de 81% din cele 16,6 milioane de conexiuni prin tehnologiile EDGE, CDMA, EV-DO, 3G, 3G+ se furnizau prin intermediul telefonului mobil cu plata unui abonament dedicat (13,4 milioane conexiuni), iar restul conexiunilor, împărțite în mod aproximativ egal, erau realizate prin intermediul telefonului mobil cu plata pe „unitatea de consum” și prin intermediul modemurilor/cardurilor/USB.

Fig. 7. Structura conexiunilor active de acces la internet în bandă largă furnizate la puncte mobile, la data de 31.12.2016

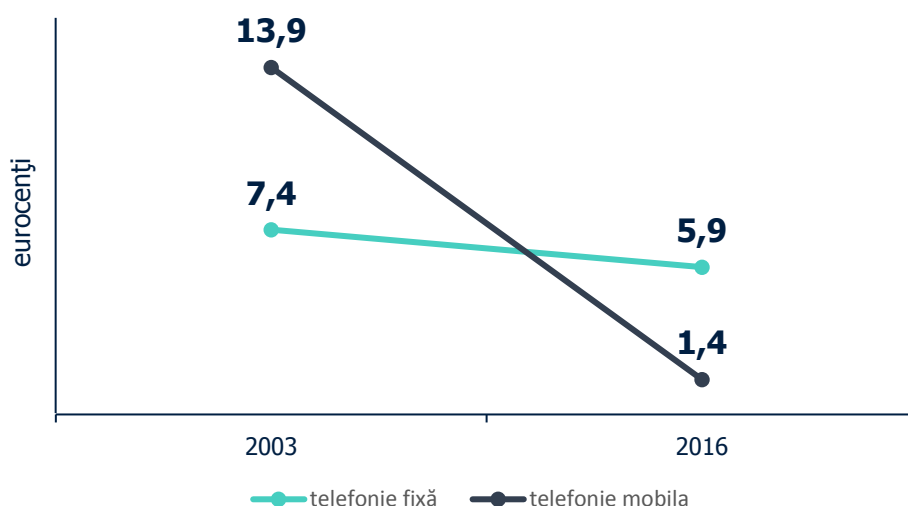
Sursa: ANCOM, conform datelor raportate de furnizori

Tarife în scădere, printre cele mai mici din Europa

Conform raportului Comisiei Europene privind serviciile de acces la puncte fixe în bandă largă, utilizatorii din România beneficiau în octombrie 2015 de tarife lunare la jumătatea mediei UE la internetul fix – 12,6 euro față de 25,9 de euro (valori calculate pe baza celor mai ieftine oferte din piață pentru abonamente între 30 și 100 Mbps, ponderat cu puterea de cumpărare).

În ceea ce privește telefonie mobilă, relevant pentru a evidenția evoluția în scădere a tarifelor este faptul că, în perioada 2003 - 2016, venitul mediu pe minut a scăzut cu **90%**, de la aproximativ 13,9 eurocenți în 2003 la circa **1,4 eurocenți în 2016**, în timp ce venitul mediu pe minut la telefonie fixă a scăzut cu **20%**, de la aproximativ 7,4 eurocenți în 2003 la circa **5,9 eurocenți în 2016**, luând în calcul și veniturile obținute din serviciile de acces - abonamente sau extraopțiuni.

Fig.8 Evoluția venitului mediu pe minut la telefonie fixă și mobilă la 31.12.2003 și, respectiv, 31.12.2016

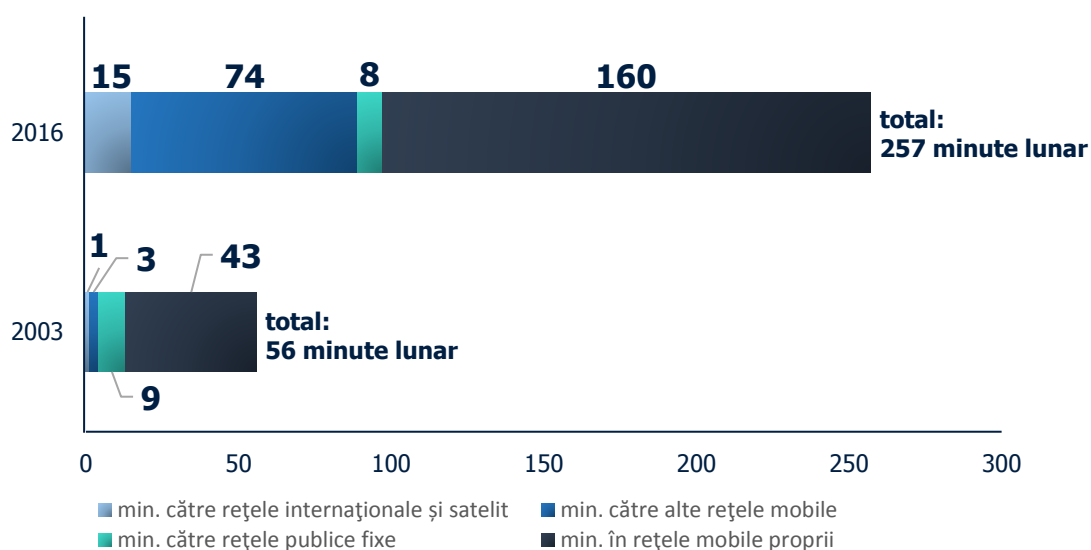

Aceste scăderi ale tarifelor de telefonie mobilă pe piața cu amănuntul sunt inclusiv rezultatul reglementărilor ANCOM, operatorilor desemnați cu putere semnificativă pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile, respectiv la puncte fixe, în rețele proprii fiindu-le impusă obligația de a respecta anumite plafoane maxime pentru tarifele de interconectare la nivelul pieței de gros. Astfel, tariful maxim pentru un minut aplicat de operatorii mobili pentru aceste servicii a scăzut cu 90%, de la 9,72 eurocenți cât era în 2003, la 0,96 eurocenți, începând cu data de 1 aprilie 2014. Tariful maxim de interconectare pentru terminarea apelurilor la puncte fixe în rețeaua Telekom (operatorul reglementat la nivelul anului 2003) a scăzut în medie cu 80% față de tariful aplicat în anul 2003, astfel că, de la 1 aprilie 2014, acesta nu poate depăși 0,14 eurocenți/minut. Reglementările ANCOM au contribuit la scăderea cu 20% a venitului mediu pe minut încasat de la utilizatorii finali, de la aproximativ 7,4 eurocenți în 2003 la circa 5,9 eurocenți în 2016 (sunt luate în calcul și veniturile obținute din abonamente sau extraopțiuni).

O societate conectată, mare consumatoare de servicii

Dovada interesului românilor față de comunicații, în special față de cele mobile, este dată de creșterea impresionantă a volumului de trafic în rețelele mobile, pe fondul intensificării concurenței și a scăderii tarifelor. Traficul total de voce a crescut de 16 ori în acești 15 ani, de la 4,4 miliarde de minute în anul 2003, la 70,6 miliarde de minute în anul 2016, pe fondul creșterii de aproape 5 ori (de la 56 minute la 257 minute) a traficului de voce mediu lunar realizat de un utilizator și a numărului de utilizatori. În acest moment, România înregistrează unul dintre cele mai mari volume de voce per utilizator dintre statele membre UE, acest lucru confirmând faptul că în țara noastră serviciile de telefonie mobilă sunt foarte accesibile.

Fig. 9. Consumul mediu lunar realizat de un utilizator de servicii de comunicații mobile, pe categorii de apeluri, la 31.12.2003 și, respectiv, 31.12.2016

Sursa: ANCOM, conform datelor raportate de furnizori

La fel ca numărul de abonați, traficul total de voce realizat de la puncte fixe este mai mic decât cel înregistrat în anul 2003, scăzând la o treime din valoarea aferentă anului 2003, când se înregistra un trafic de 9 miliarde de minute. Românii vorbesc tot mai puțin la telefonul fix, astfel că, în medie lunar de pe o linie de telefonie fixă, în anul 2016 s-a vorbit cu 106 minute mai puțin (respectiv 64 minute în medie lunar) față de anul 2003 (170 minute în medie lunar).

În schimb, traficul de internet a explodat în ultimii ani în România. Astfel, navigarea pe internet oriunde și oricând a devenit o practică din ce în ce mai utilizată în România, interesul utilizatorilor pentru accesarea internetului de pe telefonul mobil fiind din ce în ce mai mare. Traficul total realizat prin intermediul conexiunilor de internet mobil în bandă largă a atins valoarea de 169 mii TB în anul 2016, iar traficul mediu lunar per conexiune mobilă în anul 2016 a ajuns la 0,73 GB.

Totuși, majoritatea considerabilă a consumului de internet din România se realizează încă prin conexiunile fixe: 5,4 milioane de TB în anul 2016. Consumul mediu lunar a depășit 100 GB per conexiune fixă, trecând în 2016 de 103 GB.

Comparând cu anul 2004, traficul total poștal a crescut, astfel că în anul 2016 au fost procesate peste 554 de milioane de trimiteri poștale, cu peste 137 de milioane mai multe decât în anul 2004. De asemenea, trimiterile poștale internaționale au înregistrat creșteri de la peste 14,9 milioane trimiteri poștale în anul 2004 la aproape 32 de milioane trimiteri poștale în anul 2016, astfel că și ponderea acestora în traficul total a crescut de la 3,5% în anul 2014 la 5,77% în anul 2016. În medie, în România sunt trimise 28,69 de trimiteri poștale pentru fiecare locuitor în anul 2016, comparativ cu situația înregistrată în anul 2004 când se raportau 19,21 de trimiteri poștale transmise pentru fiecare locuitor.

Acoperire cu servicii broadband, în creștere

Cele mai notabile evoluții sunt înregistrate în ceea ce privește creșterea acoperirii cu internet fix și mobil, în special odată cu implementarea și dezvoltarea noilor tehnologii de acces. Astfel, la nivelul tuturor furnizorilor, acoperirea cu servicii de internet broadband la puncte fixe atinge la jumătatea lui 2016 valoarea de aproape 90%, iar rețelele 4G ajunseseră în peste 75% din teritoriu.

Fig. 10. Acoperire cu internet broadband la puncte fixe, iunie 2016

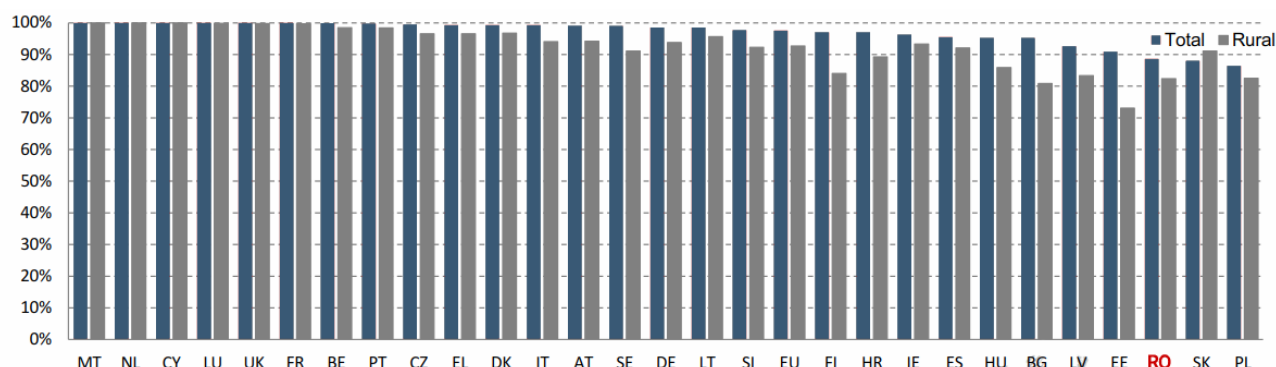
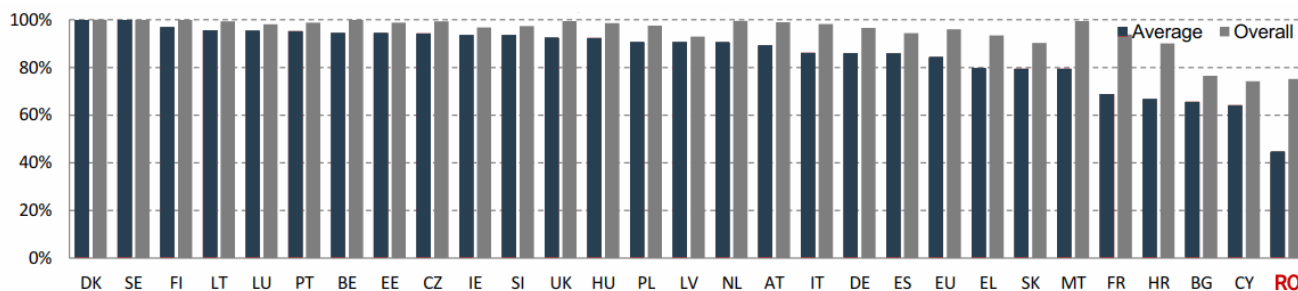

Fig. 11. Acoperire cu 4G, iunie 2016

Source: IHS and Point Topic

Average coverage in Malta refers to 2015

Rate de penetrare pentru telefonie mobilă și internet, în creștere

Rata de penetrare la nivel de populație a serviciilor de telefonie mobilă a crescut de la 33%, la finele lui 2003, până la 116% la finele lui 2016 (cartele SIM „active”). În schimb, rata de penetrare a serviciilor de telefonie fixă la nivel de gospodărie a scăzut cu 10 p.p. până la 44%, în timp ce rata de penetrare la nivel de populație s-a menținut la 21%.

ANCOM a crescut odată cu internetul: rata de penetrare a serviciilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe a crescut în perioada 31 decembrie 2003 - 31 decembrie 2016 de la 0,1% la 23%, la nivel de populație, respectiv de la 0,04% la 54%, la nivel de gospodărie. Pentru serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte mobile, la sfârșitul anului 2016, s-a înregistrat o rată de penetrare la nivel de populație de 84%, față de anul 2003, când era aproape inexistentă.

O evoluție importantă a înregistrat și rata de penetrare la nivel de gospodărie a serviciilor de retransmisie a programelor audiovizuale care a crescut cu 60 de puncte procentuale de la 37%, la sfârșitul anului 2003, la 97% la sfârșitul anului 2016.

Portabilitatea – libertatea de a alege orice furnizor

Portabilitatea numerelor de telefon, un serviciu pus la dispoziția utilizatorilor români de către ANCOM în anul 2008, le permite acestora să își păstreze numărul de telefon atunci când schimbă furnizorul de servicii, crescându-le astfel libertatea de alegere și dându-le posibilitatea de a se bucura de beneficiile unei piețe concurențiale de telefonie. Libertatea de alegere a utilizatorilor reprezintă un stimulente în plus pentru concurența între furnizori.

Din 2008, anul lansării portabilității numerelor de telefon în România și până în luna februarie 2017, peste 3,66 milioane de utilizatori beneficiaseră de acest serviciu, din care 3 milioane sunt utilizatori de telefonie mobilă și aproximativ 654 de mii sunt utilizatori de telefonie fixă, numărul acestora crescând constant de-a lungul anilor.

Utilizatori tot mai puternici în raport cu furnizorii

Pentru o informare cât mai riguroasă a utilizatorilor, de-a lungul anilor, Autoritatea creat o serie de instrumente menite să crească gradul de informare a acestora cu privire la serviciile de comunicații și puterea acestora de negociere în relația cu furnizorii.

Odată cu lansarea serviciului de portare a numărului de telefon, Autoritatea a lansat și **portabilitate.ro** de unde publicul poate obține toate informațiile despre portabilitate și despre pașii pe care trebuie să-i urmeze în cazul în care utilizatorul decide să schimbe operatorul de telefonie. Pagina include și un motor de căutare prin intermediul căruia se poate afla operatorul în rețeaua căruia este activ un număr, precum și dacă numărul respectiv este sau nu portat.

Începând cu anul 2012, este disponibil pentru utilizatori și **veritel.ro**, comparatorul de oferte telecom dezvoltat de ANCOM, pentru a verifica online în ce măsură oferta de care beneficiază de la furnizorul lor de servicii de telefonie și internet este cea mai potrivită pentru nevoile lor de consum.

Doi ani mai târziu, ANCOM lansa **netograf.ro**, o aplicație prin intermediul căreia utilizatorii au posibilitatea de a testa și monitoriza în orice moment calitatea serviciului de acces la internet și unde pot accesa statistici trimestriale și anuale privind calitatea internetului fix și mobil, așa cum este experimentată în mod real de utilizatorii din România.

Toate instrumentele create de ANCOM pentru utilizatori sunt independente, obiective și pot fi accesate gratuit.

Decizii și acțiuni ale ANCOM care au influențat piața comunicațiilor electronice și serviciilor poștale

ANCOM a creat și aplicat un cadru de reglementare stabil și favorabil dezvoltării pieței, în perfectă sincronizare cu normele UE, dar adaptat în cel mai înalt grad provocărilor și necesităților specifice României.

Una dintre deciziile care a influențat sectorul în ansamblul lui a fost simplificarea intrării pe piață a furnizorilor, prin introducerea și revizuirea ulterior a unui regim de autorizare generală adaptat nevoilor și evoluției pieței din România, care a creat premisele pentru libera furnizare a serviciilor de comunicații electronice și servicii poștale.

Desemnarea societății Telekom Romania Communications¹ ca furnizor cu putere semnificativă (SMP) pe piața de gros a accesului la rețelele publice de telefonie fixă în vederea originării, terminării și tranzitului apelurilor și, ulterior, pe piețele cu amănuntul de acces și apeluri furnizate la puncte fixe, implementarea procedurilor de selectare și preselecție a transportatorului și a accesului la bucla locală, prin care alți furnizori au putut oferi servicii bazate pe rețeaua fostului operator monopolist, reducerea treptată a tarifelor de terminare a apelurilor în rețelele mobile și, respectiv, în rețelele fixe, ca urmare a desemnării cu putere semnificativă a tuturor operatorilor care activau pe piețele de gros respective, precum și implementarea portabilității numerelor au fost decizii majore care au făcut ca piața din România să fie astăzi una dintre cele mai competitive piețe de comunicații la nivelul Uniunii Europene, cu tarife mici și servicii de calitate.

Piața de internet din România a cunoscut un avânt spectaculos odată cu creșterea cu 77% a resurselor de spectru disponibile pentru comunicații de bandă largă, în urma licitației de spectru din anul 2012, cu deschiderea benzilor de 900 MHz și 1800 MHz pentru tehnologia 3G și cu desemnarea Romtelecom ca furnizor cu putere semnificativă pe piața serviciilor de acces la elemente de infrastructură și reglementarea condițiilor de acces la bucla locală a acestuia.

¹ Fosta societate Romtelecom S.A.